

The map illustrates the Sakkola region, a coastal area in Finland. The central feature is the Sakkola peninsula, which is surrounded by water. To the north, the area is labeled 'SUURI suo' (Great Marsh). To the east, there is a large body of water labeled 'Pyhäjärvi'. The map shows several smaller lakes and rivers, including 'Valkjärvi' to the west and 'Rönkäjärvi' to the south. The Sakkola peninsula itself is divided into several smaller areas, including 'Rönkä', 'Kivimäki', and 'Sakkola'. The map also shows the surrounding regions of 'Vuoksela', 'Rautu', and 'Melsäperä'. A scale bar at the bottom indicates distances in kilometers, ranging from 0 to 10 km.

*Vesireittiä käyttäen on Lempäälään yhteys Hopealinjalla.
Tervetuloa Lempäälään!*

Tapulin varjossa

Tervehdys Suvannon Seudun Karjalaisten Suvijuhlaan 1974

Oli hieman vaikeata löytää perille, piti kysyä tietä. Mutta löytyihän se lopulta, vähäinen uudisasutus metsän keskeltä.

Astun tupaan. Karjalan murteella siellä haastellaan kuulumisia ja muistoja menneiltä ajoilta. Löytyy päivän sankari, jolle ojennan seurakunnan vaatimattoman onnitte-lulahjan, kirjan. Pienehköhän se on päältäpäin, mutta sisältä se on suurempi, koetan selittää. Ja kahvikupposeen ja piirakkaan ehdittyäni olen jälleen kuin vanha tuttu talossa.

Näin käy aina onniteltu- tai muilla käynneillä karjalaisissa kodeissa. Iloista, puuhakasta väkeä, ystävämielellä ylinnä, yhteys seurakuntaan avoin ellei peräti hyvinkin kiinteä. Jokseenkin varmasti silmä tapaa seinältä pari taulua — toinen esittää Sakkolan kirkkoa ja toinen tietenkin rakasta kotitaloa siellä kaukana. Ja jos suinkin mahdollista, jostakin vaikkapa etäämpäänkin vilahtaa kaistale sinistä vettä — siellähän se on, Suvanto.

Siinä on silmin nähtävänä, korvin kuultavana ja käsin kosketeltavana elävänä esimerkkinä se, mitä tarkoittaa Raamatun sana tänä päivänä, jolloin Suvannon seudun kansa kokoontuu suvipäivilleen Lempäälään. Sunnuntain tekstihän puhuu kahdesta talonrakentajasta. Toinen rakensi joutuisasti tasaiselle hietikolle, toinen taas kalliolle kenties paljonkin vaivaa nähden. Ja me tiedämme, kuinka sitten kävi. Tulvavedet tulivat ja veivät mennessään hietikolle rakennetun talon. Mutta kallio tarjosi vankan pohjan — se talo säilyi.

Joku voisi kysyä, ehkä on kysynytkin, että näinkö se sitten oli kuin hiekalle rakennettua... Karjalan heimon koko oleminen ja eläminen siellä rakkailla kunnaila Suvannon rantamilla. Mutta meidän tiedämme suoralta kädeltä sanoa, ettei noin kysyvä vaeltaja ole vielä kunnolla veräjääkään nähnyt puhumattakaan että olisi sen takaa avautuvaa polkua löytänyt,

sitä polkua jota Jumalan johdatuksen ja siunauksen tieksi sanotaan.

Ei, ystävät, ei kalliolle rakennettu maja tarkoita sitä kotia, savusaunaa, pellon piennarta, ranta-kaistaletta, joka Sinulta sinne Suvannon seuduille jäi. Eikähän se voi tarkoittaa tätä uuttakaan, jonka olet asuinsijaksesi rakentanut ja raivannut vaikkapa tänne sydän-Hämeeseen. Ei, ei, ei, vaan kalliolle rakennettu maja on se, mikä pysyväisesti asuu Simun sydämessäsi, se Jumalan armon voima, minkä varassa Karjalan heimo on kestänyt ja uskaltanut kerta toisensa jälkeen alkaa kaiken alusta ja useimmiten — tyhjistä.

Miten se Sakkolan kirkon kuva siunaakaan karjalaisessa kodissa vierailevan mieltä! Se on kuin sanaton saarna. Jumalan sanan ympärille on kerääntynyt, sana on otettu sydämiin, sen varaan on elämä rakennettu. Ja vaikka kaikki ulkonainen, kaikki näkyväinen olisikin otettu pois, sana on jäänyt.

Karjalaisuus elää Lempäälässä

Kun armoton sota ja raskaat rauhan ehdot pakottivat karjalaisen kansanheimon jättämään rakkaan kotiseutunsa, muodostui karjalaisuuden ja sen perinteiden vaaliminen karjalaisen heimon kunnia-asiaksi.

Karjalaisia perinteitä Lempäälässä on vaalinut Lempäälän Karjala-seura. Se on tehnyt voima-peräistä työtä karjalaisuuden säilymiseksi yli 30 vuoden ajan. Sakkolalaisilla on suuri osuus seuran toiminnassa, sillä koko ajan seuran johdossa on ollut sakkolalaisia. Tällä hetkellä seuran puheenjohtaja on Elli Pulakka, sihteeri Esko Kallonen, sekä naistoimikunnan puheenjohtaja Lahja Hagman, ovat kaikki sakkolalaisia. Seuran toiminta on koko ajan ollut vilkasta ja monipuolista. On osallistuttu Karjala-liiton järjestämiin tilaisuuksiin, tehty retkiä, pidetty

Ja uusissa aloissakin, ankeissa ja hyvinkin ahtaissa, on Karjalan heimo jälleen uuden kirkkopolon löytänyt ja pitänyt sen nurmettomana.

Toinen tämän veroinen ilon aihe lieenee tuo rakkaus ennen elettyjen ja koettujen siunausten säilyttämiseksi. Kotikontu koetaan hyvän Jumalan suurena lahjana ihmiselle. Sieltä tuodut muistot ovat ihmiselämän siunausten satoa — murretta myöten. Tai pitäisikö sanoa: nimenomaan Karjalan kauliista murteesta alkaen.

Hyvä Jumala runsaasti siunatkoon Teitä, Te Suvannon seudun kansa, kun Te tervetulleina vieraina saavutte Lempäälään elokuisille suvijuhlillenne! Viihtykää täällä, olkaa kuin kotonanne.

Mie tuun mukkaan

Oiva Pohjanpirkka

tarina-iltoja seuran jäsenten kotona ja samalla yritetty pitää karjalaista henkeä yllä. Parhaiten se on mielestäni onnistunut kiisseli- ja virpojuhlien yhteydessä. Näissä juhlista lähtiessä on oikein tosi-karjalainen maku suussa.

Lempäälän Karjala-seura on ollut mukana kaikissa Lempäälässä järjestetyissä Sakkola-juhlissa. Kun aikaisemmin järjestimme Sakkola-juhlia, oli järjestelyissä mukana Karjala-seuran lisäksi Ylä-Suvannon martat ja nuorisoseura, sekä Haparaisten martat ja nuorisoseura. Tällä kertaa järjestelyissä on mukana vain Lempäälän Karjala-seura ja Haparaisten nuorisoseura.

Haparaisten nuorisoseuralla on takanaan 70 vuoden pituinen työ-sarka. Sotien jälkeen seura aloitti tarmokkaasti viedä isien aloittamaa työtä eteenpäin uusissa olosuhteissa ja uudessa ympäristössä, joka muodostui jonkinlaiseksi karjalaisen nuorisoseuratyön voimannäytteeksi. Rakensihan seura oman talon Lempäälän Kuljuun kaiken aatteellisen ja henkisen työn rinnalla. Seura ei ole toime-ton tälläkään hetkellä, sillä on hyvin kunnostautunut lentopallojoukkue sekä kuulut tanhuujat. Nämä tanhuujat ovat varmaan monille sakkolalaisille tuttuja aikaisemmilta juhlilta, joissa ovat esiintyneet. Tanhuryhmän keski-ikä lieenee vähän yli 10:n vuotta. Tämän kevään ja kesän aikana he ovat esiintyneet monissa suurjuhlissa. Ensin keväällä Lempäälän sotainvalidien 30-vuotisjuhlissa, jossa sodan runtelemat miehet herkistyivät hetkeksi seuraamaan nuorten liikunnallista iloa jota heidän esityksensä todella oli. He ovat esiintyneet myös Tampereella Pispalan sottiisissa ja Ikaalisissa

Sata-Häme soi tilaisuudessa. He tuovat myös oman värinsä Sakkola-juhlaan.

Mikä on näiden lasten ja nuorten Karjala? Se ei ole heille elettyä elämää, he eivät ole joutuneet kokemaan kotiseudun menetystä, heidän synnyinseutunsa ja lapsuustyönsä ovat täällä. Karjala on heille vain kuultua ja kerrottua. Millaisena se on heidän sisimpäänsä piirtynyt? Elääkö karjalaisuus heissä, pystyykö se jatkumaan ja millä tavalla? Siinä kysymyksiä joihin on vaikea vastata. Vain tulevaisuus aikanaan kertoo, miten tulee tapahtumaan.

Sen kumminkin rohkenen sanoa, karjalaisuus elää tällä hetkellä täällä Lempäälässä. Karjalan aurinko ei ole vielä laskenut, se säteilee sen heimon kasvoista ympäri Suomenmaan ja eikö se säteile kirkkaimmin juuri silloin, kun olemme kokoontuneet juhlimaan omien lippujemme juurelle, rakkaita muistoja vaalimaan.

Kauan elä Karjalani,
heimon kannel helise!

Väinö Kekki

Jukka Niemi

Vesilahti

PÄÄMYYMÄLÄMME

ja

MYYMÄLÄAUTOMME

PALVELEVAT TEITÄ

Lempäälän kunnan kulttuuritouhuja

Nykyisin näkyvin piirre kulttuurin alalla on ollut keskustelun vilkastuminen ja asiaan on yhä enemmän alettu kiinnittää huomiota kunnan päättävien elinten taholta. Myöskin suuren yleisön mielenkiinto on vilkastunut ja alettu tiedostaa "oma" kulttuuritarve ja samalla myönnetty sen merkitys elämän välttämättömänä osana rikastamaan elämän arkipäiväisyyttä. Kukapa meistä tulisi

toimeen ilman jotakin kulttuurin tuotetta, emme vain aina tule tiedostaneeksi mitä se on. Tarvitsemme henkisesti laajat ja ihmisyyteksiä luovat kulttuuripalvelut. Kulttuurin kuluttajia olemme jokainen jossakin määrin, mutta että meistä tulisi myöskin aktiivisia sen tuottajia, edes sen verran, että ymmärrämme avata ovia lähimmäisillemme heidän saada taidepalveluja, olisi ainakin vähin

mitä voisimme tehdä. Olisi saatava virikkeitä omaan luovaan toimintaan ja aktiiviseen taide- y.m. kulttuuripalvelujen käyttämiseen. Paikkakunnan erilaisten toimintoihin osallistuminen on paras tapa pitää itsensä vireänä ja henkisesti valppaana näkemään ja kokemaan, sekä toimimaan niin, että kaikki henkiset virtaukset jotka elävöittävät elämäämme pääsisivät vapaina keskellämme liikkumaan.

Hyvät sakkolalaiset!

Tervetuloa Lempäälään 4. 8. 1974!

On tullut tavaksi meidän sakkolalaisten kokoontua elokuun ensimmäisenä sunnuntaina, entisenä Sakkolan "kihupyhänä", jonnekin sakkolalaisten asuma-alueella, viettämään yhteistä muistojen juhlapäivää. — Päivää, joka vie meidät hetkeksi ajatuksissa sinne Suvan-

hengen mukaiseen kulttuurin luomiseen. Monipuolisen ohjelmaviiikon aikaan saamiseksi syyskuun 6—13.10 on vain järjestelykysymys ja lautakunnan tehtäväksi jäi organisointi. Kunnan, seurakunnan, eri järjestöjen ja yksityisten paikallisten taiteilijoiden yhteistyönä voimme saada aikaan jotakin sellaista jonka vaikutus on ehkä hyvinkin virkistävä ja elävä.

Kulttuurilautakunnan puheenjohtaja Annikki Soini.

Uskomme tämän lautakunnan ensimmäisen työvuoden yrityksen oman viikon tapahtumasarjan antavan kokemuksia seuraavaa työvuotta varten. Samalla toivomme sen tuovan keskellemme kulttuuristävällisen ilmapiirin niin luottamusmiehenä kuin kuntalaistenkin keskuuteen tässä meille kaikille rakkaassa Lempäälän kunnassa.

Annikki Soini

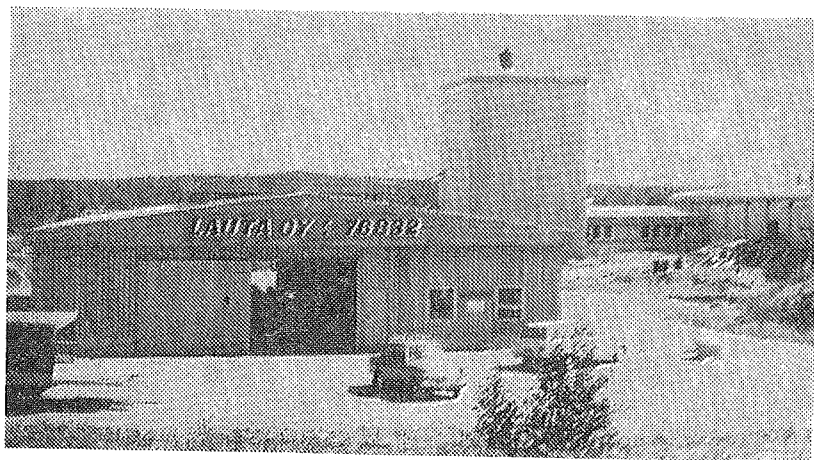
non rakkaille rannoille, sen lempien lehtojen ja vehmaiden niittyjen äärelle. Jossa vanhemman polven sakkolalaiset ovat elämänsä parhaimmat vuodensa uurastaneet ja jonne heidän rakkaimmat ja kauneimmat muistonsa liittyvät.

Tänä vuonna tämä juhlan järjestely on meidän Lempäälässä asuvien sakkolalaisten tehtävänä. Siksi me toivotamme teidät lähellä ja kaukaa asuvat sakkolalaiset tervetulleeksi tänne Lempäälään.

Lempäälä on hyvien liikenneyhteyksien varrella, joka jo osittain helpottaa juhlaan saapumista. Helsingin—Tampereen rautatie kulkee pitäjän halki ja Lempäälän asema on Sakkolan juhlapaikan välittömässä läheisyydessä. Vesi-reittiä käyttäen on tänne yhteys Hopealinjalla, Tampere—Hämeenlinna, jota vesibussi "Aulanko" liikennöi ja yksi pysähdyspaikka on Sakkolan juhlapaikan vierellä Lempäälän kanavalla. Ne juhlijat jotka tulevat omilla autoillaan tai käyttävät linja-autoja kulkuvälineenä ei pitäisi tieyhteyksissä olla valittamista. Tampereelta pääsee Lempäälään moottoritietä ja Turusta pikatietä, eikä muissakaan tieyhteyksissä pitäisi olla valittamista. Siis 4. 8. 1974 kaikki tiet tuovat Lempäälään!

Tietysti jokaisen juhlaan saapuvan tarkoitus on tulla viettämään yhteistä muistojen juhlaa, tapamaan entisiä naapureita ja ystäviä, sekä kyselemään kuulumisia. Eikä juhlan aikana jääkään tilaisuutta muuhun, mutta ne jotka tulevat samalla "kostiin" sukulaisten luo voivat tutustua Lempäälän moniin nähtävyyksiin. Kaikilla paikkakunnilla on omat nähtävyydensä, samoin Lempäälässä.

Täällä on vanha harmaakivi-

Lauta Oy on sakkolalainen yritys, joka on jo vuosikymmenet toiminut Lempäälässä.

kirkko, joka on rakennettu 1450-luvulla. Kirkko on myöhemmin suurennettu ja tehty ristikirkoksi 1800-luvulla. Kirkkoa sisältä koristavat monet aatelitojen vaakunat ja ulkoa vanhat ympärillä olevat sukuhaudat. Kirkon vierellä on kellotapuli, jonne on Lempääläseuran toimesta sijoitettu tapulimuseo, joka on avoinna sunnuntaina päivällä. Tapulin vierellä seisoo vuoden 1918 sankaripaasi ja kirkkopuistossa vuoden 1939—44 sankariristi sekä Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki. Mainiemen pihassa on sakkolalaisen kirjailijan Aleksanteri Aavan patsas.

Uudempaa rakennustyyliä edustaa kirkon vierellä v 1963 valmistunut seurakuntatalo. Ristimäen siunauskappeli valmistui v 1972 ja sijaitsee noin 3 km Valkeakosken tietä.

Nähtävyys on myös yli sata vuotta vanha Lempäälän kanava, joka hyvin hoidettuina rantoineen on katselemisen arvoinen. "Pirunlinna", pirkkalalais-ajoilta oleva linnoitus sijaitsee Kuljussa noin 10 km Lempäälän kirkolta.

Lempäälän vanhainkoti sijaitsee Lipon tien varrella. Ehtookoto, vanhusten palvelutalo, on tutustumisen arvoinen, josta lähempi esittely toisaalla lehdessä.

Pitäjän sisäiseen kuvaan anta-

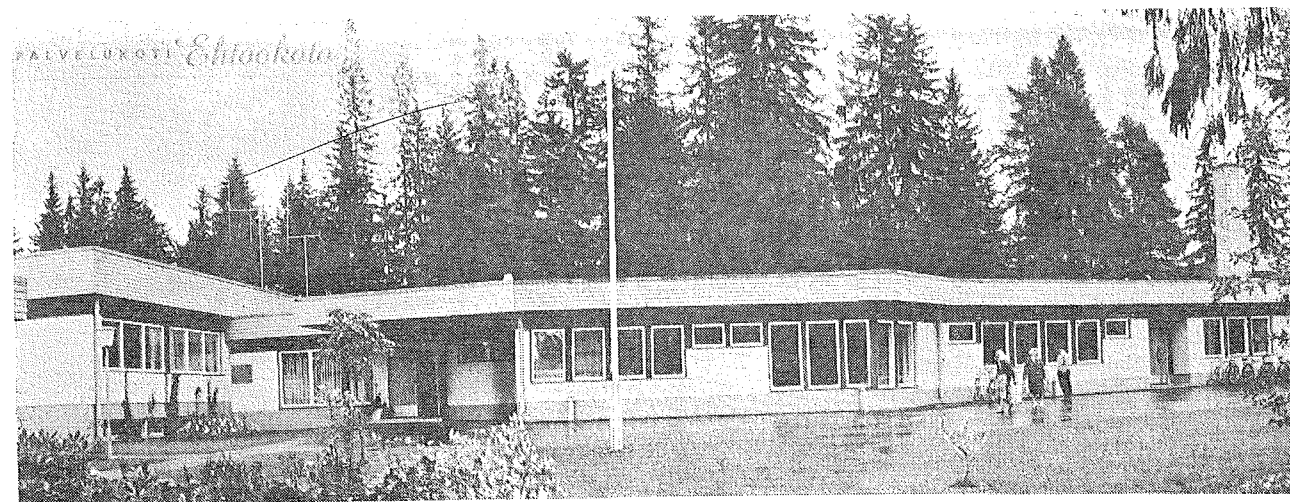
vat omaa nähtävyyttään vanhat herraskartanot, joita Lempäälässä on useita. Oman kuvansa tuovat esiin myös viimeisten vuosikymmenien aikana valmistuneet omakoti-, rivi-, kerros- ja tornitalot nyky-aikaisine mukavuuksineen. Näissä taloissa on jo monet sakkolalaiset saaneet oman kodin.

Edellä kerrotusta huomaa, että Lempäälä on kiinteästi mukana kehityksessä ja lisääntynyt asukasmäärä on tarvinnut rakennettavaksi useita asuntoalueita. Näistä kirkon läheisyydessä on kerrostalot: Kirkkorinne, Rauhantammi, Lempospuisto, Länsimaa ja Sirvanlahti jossa on sekä kerros- että rivitaloja. Kauempana keskustasta on kunnan rakentama upea kerrostalo Tiilimäki ja sen läheisyydessä Harakkalan tornitaloalue, jossa kolmas "torni" on rakennusvaiheessa. Sirkkavuoren rivitaloalue sijaitsee noin 3 km Lempäälästä pohjoiseen. Aivan pitäjän pohjoispäässä ovat Höytämön ja Sääksjärven kerrostaloalueet. Omakoti-alueita Lempäälässä on niin paljon, etten rupea niitä esittelemään,

vaikka niistä onkin paljon sakkolalaisten omistuksessa. Yhden haluaisin kumminkin mainita ja tämä on sakkolalaisen Kalevi Kallosen rakennuttama v 1973 valmistunut omakotitalo Lempäälän Ruskeahteella — Suvantosäätiön asuntoalueella. Tässä talossa suomalaisen puu esittäytyy eri jalostusmenetelmiä käyttäen ja kohoaa sille kuuluvaan arvoon.

Sakkolalaiset ovat olleet kiinteästi mukana tässä edellä kerrotussa rakennuskampanjassa, joka alkoi jo maahankintalain aikana, omien tilojensa rakentamisella. Tässä rakennusvaiheessa jo ja edelleen toimivina yrityksinä ovat heitä auttaneet monet sakkolalaiset yrittäjät. Koko ajan ovat Nuoran veljekset Kuljussa suorittaneet sirkkelisahausta. Myöhemmin tuli mukaan Lempäälän Lauta Oy, joka Kalevi Kallosen johdolla sahaa ja jalostaa puut erilaisiksi rakennustarvikkeiksi. Lempäälän Kaivin ja kuljetus, velj. Pekki, suorittaa perus- ja viemäri kaivuut sekä muut alaan kuuluvat työt. Valtosen veljekset tunnetaan alansa taitavina kirvesmiehinä, Jousirannan Terho raudoittajana, Riikosen Veikko vetää katon päälle ja Nuoran Pertti hoitaa putkityöt. Muurarina nähtiin aikaisemmin Rautanevan "Eikka", mutta hän on nyt siirtynyt vallan kurkkujen ja tomaattien pariin. Muurarin kauhaa heiluttelee nykyisin Laitisen Kalle, hän ei tosin ole sakkolalainen, mutta vaimo on. Hän on August Söderin tytär. Leppäsen "Alen" pojat valmistivat ovia ja ikkunoita. Jos saamme vielä käyttää Raaskan sähköliikkeen Lempäälässä asuvia miehiä valaistus-

**NIEMELÄN
VALOKOPIOLAITOS**
HÄMEENLINNA — PUHELIN 24 522

Lempäälän Ehtookoto – iloisten eläkeläisten kohtauspaikka

touhuissa niin rakennukseen voi astua maalari sisälle. Aikaisemmin nähtiin tässä hommassa Jaakko Käppi, mutta hän on sairauden takia siirtynyt sivuun ja tilalle on tullut Etuahon veljeksistä ainakin Pauli.

Tietysti on paljon muitakin tämän alan yrittäjiä, jotka jäivät tässä mainitsematta. Tämä on kerrottu vain kuvaamaan kuinka täällä Lempäälässä isompikin rakennus voi kohota huomattavassa määrin sakkolalaisin voimin.

Näitä sakkolalaisten työnäytteitä on täällä Lempäälässä joka puolella ja alaan kiinnostuneet voivat tutustua niihin täällä käytössään.

Lempäälässä on paljon muitakin nähtävyyksiä. On runsaasti teollisuutta. Erilaisia auto- ja konekorjaamoita ym.

Tervetuloa juhlimaan ja tutustumaan Lempäälään!

Väinö Kekki

Hämeen läänin alueella ja sen ulkopuolellakin on Lempäälän Ehtookodosta tullut lukemattomien eläkeläisten ja nuorempienkin kohtauspaikka ja retkeilykohde. Tämä vanhusten palvelutaloksi rakennettu koti on saanut toiminnalleen hyvät ja asianmukaiset rakennukset raha-automaattiavustusten turvin ja on toiminut vireesti jo 5 vuotta. Talossa asuu vakituisesti 29 henkeä eläkeläisiä ja uusia asuntoja valmistuu syksyllä Ehtookodon toimesta 12 kpl ja Lempäälän seurakunnan rakennuttamana 24 kpl. Joten asukasmäärä Ehtookodon alueella nousee 70—80 riippuen kuinka paljon avioperheitä tulee asumaan. Asunnot ovat täysin mukavuuksin varustettuja yksioita ja makuualkovilla varustettuja yksioita on 6 kpl uusissa valmistuvissa taloissa. Palvelukeskuksen eri palvelut ovat kaikkien pitäjän eläkeläisten käytössä. Samoin harrastus- ja virkistystoiminta kerää kunnan alueelta runsaasti väkeä iloiseen seuraan ja asiaohjelmien sekä retki-, teatteri, konsertti ja hupiohjelmien pariin.

Jumparkerhot ovat virkeimpiä kerhoja mitä Ehtookodossa toimii ja tanhukerhon esiintymiset, aina Helsinkiä myöten, ovat saaneet suosiota osakseen.

Paikallisten voimien yhteistyön tuloksena on noussut pappilan alueelle Ehtookoto, jonka merkitys vanhusten elämään on ollut Lempäälässä virkistävää ja elämänsuoa luova. Matkailukohteena ja retkikohteena on Ehtookoto tehnyt Lempäälän tunnetuksi melkein Suomen joka nurkkaan.

Johtaja Annikki Soini

**Linnanniemen
kiinteistö- ja
asunnonvälitys**

Birger-Jaarlinkatu 21 B
Hämeenlinna - Puh. 23 739

Sakkolajuhlat Lempäälässä 4. 8 1974

O H J E L M A

- 10.00 Jumalanpalvelus Lempäälän kirkossa saarnaa Aatami Kuorti liturgina Jouko Karanko kirkkokuoro joht. Eino Koskimies
- Kirkonmenojen jälkeen kunniakäynti sankarihaudalla, Karjalassa nukkuvien muistomerkillä ja A. Aavan patsaalla.
- 13.30 Juhla Yhteiskoululla
- Torvisoittoa Tähti ns. soittokunta joht. Vilho Punkari
- Karjalaisten laulu
- Tervehdyspuhe Elli Pulakka
- Yksinlaulua Aune Torttila
- Lausuntaa Eeva Koiranen
- Väliaika —
- Torvisoittoa
- Juhlapuhe Nestori Kaasalainen
- Kantele Tellervo Haikonen
- Tanhut Haparaisten nuoret
- Kuorolaulua Lempäälän laulu joht. Paavo Nikali
- Vapaa sana
- Päätössanat Aimo Kuisma
- Maamme

Lakkijuhlana

Elon maisemat hymyilevät,
on juhla ja sunnuntai.
On tullut toiveiden kevät:
Lapsi valkean lakin sai!

On kuljettu tiedon sarkain
eräs saareke reunahan.
Käy kosteus niinkuin varkain
silmänurkkahan vanhemman.

Olo on kuin poutapilven
sinitaivaalla päivää päin.
Ei painoa kouluhuolten
ja vaikeiden tehtävien.

On pöydällä valkea liina.
Ruusut hehkuvan tuoksun sai.
— Tänään tunne ei arjen viima:
On juhla, on sunnuntai!

Elsa Tuokko

Valokuva kertoo

Yllä oleva kuva on otettu Mikkelissä "Jousimiehen" patsaan luona kesäkuussa 1941.

Sotilasjuna pysähtyi Mikkelissä, jossa oli parin tunnin seisaus ja sillä aikaa kävimme tässä kuvaan patsaan juurella. Tulkoon tämä kuva Suvannon Seudun palstalle, kun tulen näitten aseveljien kohta-loista kirjoittamaan. Lisäksi toisista saman joukkueen pojista, joita ei kuvassa ole.

Kuvassa on vasemmalta lukien: Alik, Pekka Virolainen, hän haavoittui vaikeasti Syvärin voimailoksen taistelussa. Eino Koiranen, kaatui voimailoksella 14. 9. -41. Toivo Holttinen, kaatui Tuuloksessa 4. 9. -41. Kersantti Jalmari Väisänen, hän kaatui Syvärillä.

Takana "Jousimiehen" kohdalla kirjoittajamme Tauno Huuska, hän haavoittui kahdesti. Alik. Tauno Pyysalo, asuu Lappeenrannassa. Arvo Koiranen, kaatui 21. 10. -41 Segesan vastaiskussa, kolmantena Koirasen veljessarjasta.

Kuvassa edessä Aleks Pitkänen, kaatui Segesan vastaiskussa 24. 10. -41. Hänen vierellään Aleksin pk.ampujan apulainen, nimi unohnut.

Tauno Huuska

Uusia ylioppilaita

Oriveden yhteiskoulusta Ulla Kristiina Viskari. Vanhemmat Vappu o.s. Mattila ja Teuvo Viskari Sakkolan Vilakkalasta.

Vierumäen yhteiskoulusta Sari Paula Kaarina Saarinen Korsosta. Vanhemmat Kaija o.s. Viskari ja Aake Saarinen. Äiti on Albin Viskarin tytär Sakkolan Vilakkalasta.

Tampereen iltaoppikoulusta Anna Helena Raaska. Vanhemmat Anna o.s. Kähäri ja Yrjö Raaska Sakkolan Petäjärveltä.

Vammalan yhteislyseosta Sinikka Luukkanen. Äiti Helmi Luukkanen o.s. Naskali Sakkolan Arkuntanhuasta.

Vammalan yhteislyseosta Askotalla. Äiti Irja Talja o.s. Väyrynen Sakkolan Hovinkylästä.

Haapamäen yhteislyseosta Kerttu Meskanen. Isä Taito Meskanen Sakkolan Vilakkalasta.

Mäntän yhteiskoulusta Merja Tuulikki Malinen Vilppulasta. Vanhemmat Ellen ja Aimo Malinen Sakkolan Kaarnajoen.

Lempäälän-Vesilahden yhteiskoulusta Riitta Kaarina Lemmetti ja Risto Keijo Lemmetti. Vanhemmat Anna o.s. Naskali ja Juho Lemmetti Sakkolan Petäjärveltä.

Lempäälän-Vesilahden yhteiskoulusta Juha Antti Rolf Kuismma. Vanhemmat Seija o.s. Metsiö ja Aimo Kuisma Sakkolan Haimtermaasta.

Lempäälän-Vesilahden yhteiskoulusta Pirjo Orvokki Etuaho.

Imatran yhteiskoulusta Päivi Helena Paakki. Äiti Lempi Paakki o.s. Uosukainen Sakkolan Kiviniemestä.

Kuolleita

Anna Sipiläinen o.s. Kiuru synt. 6. 7. 1883 Sakkolassa, kuoli 18. 5. 1974 Mouhijärvellä.

Katri Meskanen o.s. Sander

SUOMEN VALKOISEN RUUSUN RITARIKUNTA

1 luokan mitali kultaristein

Iida Bohm o.s. Nuora viestittäjä Kouvola. Entinen kotikylä Sakkola Petäjärvi.

1 luokan mitali

Anna Tuokko varastoapulainen Lahti. Entinen kotikylä Sakkola Kasarmila.

SUOMEN LEIJONAN RITARIKUNTA

1 luokan ritarimerkki

Hatakka Kalevi majuri Keraava. Entinen kotikylä Metsäpirtti Hatakanmäki.

Lentoperämieheksi valmistunut Finn Airin Lento-opiston lentäjälinjalta Väinö Meskanen. Isä Taito Meskanen Sakkolan Vilakkalasta.

Rakennusmestariksi valmistunut Lappeenrannan Teknillisessä oppilaitoksessa Hannu Kalevi Repo Jämsästä. Vanhemmat Toini ja Reino Repo. Ent. kotipaikka Sakkolan Kaarnajoki.

Sähkötekniikoksi valmistui Tampereen Teknillisessä oppilaitoksessa Veijo Tapani Repo Mäntän kaupungista. Vanhemmat Aili ja Heikki Repo. Ent. kotipaikka Sakkolan Kaarnajoki.

"Viittä vaille" valmis hotellisihteeri on Anneli Jääskeläinen. Hän opiskelee hotellisihteerikursseilla Lappeenrannassa. Hänen vanhempansa Toini ja Armas Jääskeläinen Sakkolan Kirkonkylästä.

synt. 14. 11. 1885 Sakkolassa, kuoli 29. 4. 1974 Orivedellä.

Kaarlo Rudolf Virkki synt. 5. 6. 1897 Sakkolassa, kuoli 5. 6. 1974 Pikkonlinnan sairaalassa.

Anna Hynnä o.s. Kontkanen synt. 21. 11. 1897 Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 11. 1. 1974 Loimaan aluesairaalassa.

Heikki Nuortama synt. 23. 10. Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 13. 5. 1974 Tampereen keskussairaalassa. Kotikunta Kangasala.

Taavi Koppanen synt. 2. 10. 1922 Sakkolan Luprikkalassa, kuoli 14. 4. 1974 Rautalammillä.

Adam Vuottilainen synt. 10. 3. 1881 Sakkolassa. Kuoli 7. 6. 1974 Pikkonlinnan sairaalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Lupra. Viimeinen kotipaikka Lempäälän Sääksjärvi.

Anni Kurikka o.s. Laamanen synt. 24. 4. 1883 Sakkolassa, kuoli 15. 6. 1974 Lahdessa. Hän oli syntynyt Sakkolan Sipilänmaella ja viimeinen kotikylä Sakkolassa oli Karhola.

Antti Laamanen

Virsi- ja runoseppä sekä puhujalahjakkuus jota lajia tuskin tapaa. Sopiva lieene sanonta: hän nääntyi unhotettuna ja hyljättynä evakkotien kärsimyksiin.

Minne ovat hävinneet hänen tekemänsä laulut ja runot, jotka hän osaksi sävelsikin? ... Niitä oli iso kokoelma. Juho Koiranen kerän tässä lehdessä niitten häviämisestä jotain vähän mainitsi.

Antti oli syntynyt Sakkolan Pannusaareissa. Jo lapsena hän sai halvauksen, ettei koskaan pystynyt kävelemään, ei edes lusikkaa suuhun viemään. Kielellä pystyi vain kirjan lehteä kääntämään, auttaen toisella surkastuneella kädellään hieman. Häntä oli autettava kaikessa. Mutta hän omasi poikkeuksellisen henkisen kyvyn... Ei koskaan hän valittanut kohtaloaan kärsimyksen ajossa. Hän oppi ymmärtämään ja lohduttamaan ahdistettuja ja näin muovaantui hänestä erinomainen Evankeliumin julistaja. Eri kylistä, naapuripitäjistäkin, haettiin ja hoivattiin Antti seurojen puhujaksi. Häntä kannatti mennä kuulemaan, sillä se oli mitä ihminen kaipasi.

Kesäiltoina rullatuolissa ulkona kunnalliskodin pihalla katsellen tähtitaivasta, hänen itsensä avuttomana riutuen sairauden vankina. Siinä aihe lukuisiin laulujen ja runojen sisältöön. Tai syysmyrskyn raivon ja pimeyden yltäessä, ne oli vaikuttavasti kuvattu, jot-

Ema Elviira Kurikka o.s. Lemmetty synt. 22.12.1911 Sakkolassa, kuoli 6.6.1974 Tampereen keskussairaalassa. Hän oli syntynyt Sakkolan Kiviniemessä. Viimeinen kotipaikka Vesilähti.

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

75 vuotta täytti 28.5.1974 Aliina Malinen o.s. Urpanen Vilppulassa. Hän on syntynyt Metsäpirtissä. Viimeinen kotipaikka oli Sakkolan Kaarnajoki.

75 vuotta täytti 19.6.1974 Viljami Kiiski Punkalaitumella. Entinen kotipaikka Sakkolan Haparaisissa.

70 vuotta täytti 28.5.1974 Sanni Pursiainen ent. Sander o.s. Po-

~~~~~  
ka sanoiksi hän mielessään sai ja talenti kunnes joku sai kirjoittamaan, jolle ne saneli. Useita kymmeniä oli käsikirjoitettu hänen muistivihkoonsa, josta monet niitä kopioivat. Johtajar Olga Rouvinen muistaakseni monia muistiin kirjoitti. Allekirjoittaneellakin oli useita muistiin kirjoitettuja runoja, mutta ovat sotavuosina kadonneet, valitettavasti. Joku kai muistaa lukeneensa Matti Pohdosta, joka viime vuosisadalla kulki kelkkoineen Suomen saloja. Paikkasi vanhoja virsikirjoja, osti ja myi niitä samalla. M. Pohto surmattiin Viipurin koillispuolella kun hän oli matkalla kelkkoineen Pohjois-Karjalaan.

Matti Pohdon työn Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kansanrunousarkisto arvioi mitä arvokaimmaksi, pelastaessaan sinne nyt tallennetun vanhan kirjallisuuden tuhoutumasta.

Pohto ei tätä varmaan ollenkaan käsittänyt aikoinaan, kuinka arvokkaan teon hän teki.

Mielestäni Suvanto-säätiö voisi pienen apurahan myöntää etsintään, että voiko Antti Laamasen tuotannosta vielä mitään pelastaa ja missä on hänen leposijansa!

Monen muunkin siirtolaisen kohdalla on ollut hyljättynä ja yksinäisyys vieraassa ympäristössä. A. L:n osa lie ollut niitä raskaampia.

Toronto May 28. 74

Väinö Vanhanen

dushkin Tampereella. Hän on syntynyt Raudussa. Entinen kotikylä Sakkolan Luprikkala.

70 vuotta täytti 2.6.1974 maanvilj. Emil Kekki Punkalaitumen Talalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Haparainen.

70 vuotta täytti 19.6.1974 maanvilj. Jooseppi Ruottunen Lempäälän Kuivaspäässä. Kotoisin hän on Sakkolan Haparaisista, jossa toimi maanviljelijänä. Hän on käynyt maamieskoulun. Sotien jälkeen hän on asunut Lempäälän Kuivaspäässä.

70 vuotta täytti 13.6.1974 Jalmari Kiiski Punkalaitumella. Entinen kotipaikka Sakkolan Haparaisissa.

60 vuotta täytti 3.5.1974 Lauri Laamanen Pirkkalassa. Hänen ent. kotikylänsä oli Sakkolan Sipilänmäki.

60 vuotta täytti 3.6.1974 emäntä Eeva Nalli o.s. Repo Vilppulassa. Hän on Arvo Nallin vaimo. Entinen kotikylä Sakkolan Kaarnajoki.

60 vuotta täytti 29.6.1974 Matti Nuora Tottijärven Joenpohjassa. Hänen luottamustoimistaan mainittakoon Kunnanhallituksen ja valtuuston jäsen, kuuluu moniin kunnallisiin lautakuntiin. Vesilahden Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen. Kuuluu metsänhoitoyhdistyksen hallitukseen. Hän osallistui molempiin sotiin, on sotilasarvoltaan vääpeli.

60 vuotta täytti 2.7.1974 Saima Käppi o.s. Meskanen Helsingissä. Hän on syntynyt Sakkolassa.

60 vuotta täytti 8.7.1974 Kaino Kalevi Kuparinen Vesilahdella. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä. Kaino Kuparinen toimi Sakkolassa Petäjäjärven soittokunnan johtajana.

50 vuotta täytti 18.5.1974 Aune Tenkanen Punkalaitumella.

50 vuotta täytti 29.5.1974 teologian tohtori Yrjö Salakka Espoossa. Hän on syntynyt Sakkolan Sipilänmäellä.

## Puhuttelin Soini Patjaa

Monen maanviljelijän jolla on pieni viljelyala koettaa keksimään lisätuloa. Etenkin karjalaisella vilkkaalla luonteella ei olla jääty tuijottamaan yhteen asiaan, vaan on toimeentulo lisätty monitoimisesti.

Niinpä Soini Patja 50, Sakkolan Lapinlahdelta, omistaa Punkalaitumen Kanteenmaalta viisi hehtaaria hyvää viljelysmaata jonka



hän on suurimmaksi osaksi muodostanut puutarhaksi. Mansikan, juurikasvien ja taimien viljelyssä on suurin osa peltopinta-alasta.

Soini Patjan toimintaan kuuluu myöskin sikojen kasvatusta. Tällä hetkellä röhkii navetassa yksitoista emakkoa ja viitisenkymmentä porsasta. Porsaat kasvatetaan noin kaksi kuukautta ja ne myydään LSO:lle, joka välittää ne kasvatussikaloihin eri puolille maakuntaa.

Jatkaessamme kulkua navetarakenuksessa tulimme osastoon jossa oli lampaita. Soini selitti, että kyllä niiltä ääntä löytyy. Sata kappaletta lampaita tuo myös huomattavan osan tuloja sekä viljoina että lihana.

Kanoja on tilalla kolmesataa ja sieltä tippuu muna munan perästä.

Munat myydään Vientikunnalle.

Soini sanoi, että kun päivän tässä myllyssä jauhaa niin illalla on jo tarpeeksi "pehmeä" poika.

Karjala-seuran työ johtokunnan jäsenenä on lähellä sydäntä, samoin Kanteenmaan nuorisoseura, jota vaalitaan hyvässä yhteismääräyksessä satakuntalaisten kanssa. Paikkakunnalla on myös urheiluseura jossa Soini Patja on aktiivisesti mukana.

Tuli puhe entisestä Karjalasta. Tähän Soini vastasi, että kyllä synnyinseutu on aina rakas ja mieluiten aina siellä asui.

Matti Ville

~~~~~  
Sanat, sekä sävel Viljo Hämäläinen sekakuorosovitus
dir.cant. Tauno Summanen

MYRSKYSTÄ TYVENEEN

Kerran ennen "meri" riehui niin, että opetuslapset peloissaan jo luuli vaipuvan syvyyksiin: "merehen", aallokkoon raivoavaan.

Kokiessaan hirmu-aallokon, näin he pyysi: — Nyt auta Jeesus, oi!

Hän lausui: — Uskonne heikko on; ken uskoo, aallokkaan peittää ei voi!

Jeesus lausui: — Tuuli tyyntyy jo, samoin asetu "meri" rauhaton! Nyt ääntään kuulevi aallokko; tuulikin kohta myös tyyntynyt on.

— Kuka on, kun ääntään tottelee, sekä tuuli, kuin "meri" rauhaton? Näin tätä toisiltaan kyselee opetuslapset, kun tyyntä jo on.

Joka silloin tyynti myrskyn sen, iki-elonkin antaa armostaan.

Hän, Herra maan, meren, taivasten, kuolleetkin herättää mullasta maan.

MARKKINAVITSEJÄ

Kiviniemen markkinoilla oli eräs isäntä hevostaan myymässä. Pian sattui ostajakin ja pyysi saada käydä "koittelemassa", niinkuin siellä sanottiin (ajamassa koeajon). Tietysti myyjä antoi siihen luvan. Ostajan tultua takaisin "koittelemasta" hän sanoi: — Tämä hevonen pyörittää ajaessa häntänsä! Myyjä vastasi: — Ei se mitään haittaa, se käypi omalla voiteellaan. Minulla on ollut tämä hevonen toista vuotta eikä ole tarvinnut kertaakaan vielä voidella sen häntää.

Samoilla markkinoilla oli toinenkin isäntä hevosta myymässä ja tietysti kehui hevostaan ostajalle: — Tässä on niin tiukkasorttinen tamma, että kakaratkin on kuin kahvipapuja ja kun pierree niin on niin tiukka ääni kuin repisi sertinkiä!

ASA-Cordes

Ulkomittoituaan markkinoiden pienin 4 kg täysautomaattinen pesukone. Vain 64x55x43 cm. Ruostumatonta terästä. Pesurumpu itse irroitettavissa. Vapauvalintaiset ja kiinteät ohjelmat.

kairimo
TAVARATALO

Lempäälä, puh. 74 402

Kirkkovenheessä

Joukko Riiskan kyläläisiä päätti lähteä rippikirkkoon Sakkolaan pitkin Suvanto-järveä venheellä soutaen. Riiskan kylä oli Sakkolan pitäjän toisessa päässä, josta oli kirkolle matkaa noin 20 km, vaikka venheellä pääsikin suorinta tietä, muutoin oli kulku monimutkaista, kun Suvanto piti jostakin kohden ylittää.

Jos ei mennyt peräti laivalla? ... Suvannolla kulki siihen aikaan höyrylaiva "Runo" Koukkuniemestä Kiviniemeen.

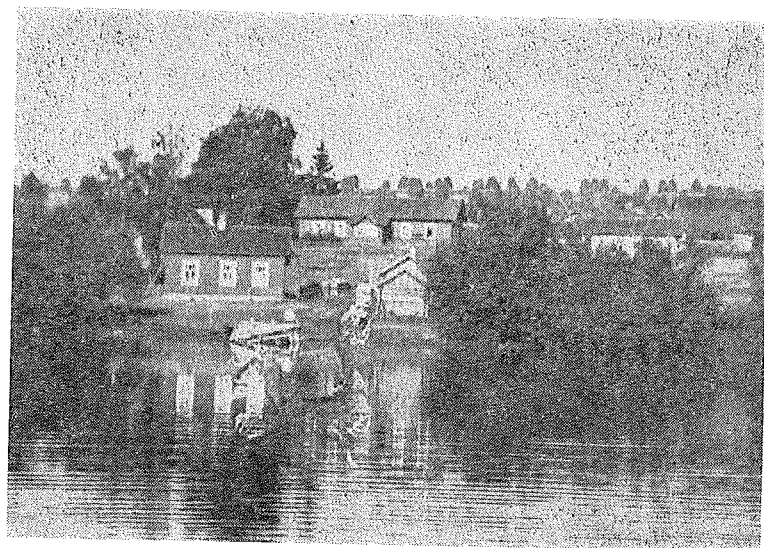
Tämä on kertomus riiskalaisista tai tarkemmin sanottuna "maantien puolilista", joksi kylän sitä osaa sanottiin, missä asuimme.

Lähtö tapahtui eräänä elokuun lauantaina vuonna 1915 Kiiskin rannasta Martti Pulakan veneellä. Vene oli suuri ja merikelpoinen. Keväällä oli vene hyvin tervattu, samoin aivot, joita oli kuusi kappaletta, perämela ja äyskäri. Äyskäri oli tehty puusta kovertamalla, kädensija oli veistetty sellaiseksi "lenkiksi" kuin kaksi ovenripaa olisi vastakkain. Vettä sopi siihen noin puolitoista litraa. Se oli niin sopivasti pohjasta kaareva, että otti hyvin vettä ja sopi kaaripuiden väliin ja tietysti hyvin tervattu. Aivot olivat tavalliset malliltaan, mutta niissä ei ollut sellaista rautaista lenkkiä joka pitää aivot omalla paikallaan soutaessa, sen korvasi koivun oksasta kierretty "raksi", joka oli hankatapin ja airon yhtymäkohdassa estäen airoa liukumasta pois paikaltaan. Hankatapit olivat tietysti istutettu veneen laitaan. Nämä hankatapit olivat koivusta, äyskäri oli haapaa. Vene oli mäntyä ja nakatappi koivua.

Oli kaunis ilma, noin puolenpäivän aikaan, kun aloitimme matkan, meitä oli noin viisitoista henkeä,

kuusi asettui soutamaan, minä sain "vesipojan" paikan ja yksi oli perämiehenä.

Menomatalla kuljimme Suvannon toista rantaa, sivuutimme Keljan, Haparaisen, Kajavasaaren ja suuntasimme kohti Mustaanien. Maihin päästymme lukittiin veneen aivot ja pohjatappi piilotettiin. Rantahietikolla syötiin ensimmäisen kerran eväitä. Eväinä oli omena-(peruna) kakkaraita, otrakakkaraa ja munavoita.

Riiskan rantaa

Matkaa jatkettiin hautausmaan ohi kirkolle, sinne jouduttiin ajoissa, että vielä ehdimme maistella eväitä pitäjätuvan pöydässä. Silloin näet rippiväen piti olla ehtoolissaarnassa jo lauantaina.

Kirkosta päästyämme menimme yöpaikkaan Tenkasille Karholaan, toisia jäi kyllä pitäjätupaankin yöksi.

Meillä lienee ollut sukua Tenkasella, kun meitä pidettiin oikein hyvin, nukuttiin aitassa.

Sunnuntaina kävi vanhempi väki ehtooliskirkossa, minä en vielä ollut siinä iässä.

Iltapäivä oltiin — sanoisinko

kortteritalossa. Maanantaina lähdimme jo aikaisin kohti pappilaa, sillä oli määrä suorittaa papin saatavia ja se tapahtui nyt leikkaamalla kauraa. En muista, montako viisikkoa leikkasimme, tai oikeammin äiti niitti ja minä autoin sitomisessa. Kaura oli oikein hyvin kasvanut, vähän lakoon mennyt, joten se oli oikein hyvä niittää. Peltö, jossa kaura kasvoi, oli siinä maantien laidassa, lähellä Virkin kauppaa, Suurensuon puolella.

Päivä oli jo yli puolen, kun jälleen olimme Mustassaniemessä

valmiina lähtemään veneellä kotimatalle. Tullessa oli ollut myötuulta, joten purje auttoi. Nyt oli tuuli samassa suunnassa ja meille vastainen. Koko tulomatkan kuljimme Ojaniemen ja Lapinlahden rantoja seuraten, silti oli soutajilla kova työ, vallankin kun sivuutimme Naisniemen, jolloin vastainen tuuli oli yltynyt.

Henkilöitä en muista montakaan nimeltä, mutta sen muistan laulavia he olivat. Vallankin menomatalla tuli laulettua toinenkin laulu. Tulomatalla haittasi vastatuuli ja väsymys.

Ahon reunalta

Kävelen ja katselen keväisen pyhän aamua kallioisella kielolla kasvavalla kumpareella. Jossa kiven välissä kielot kainoina tuoksuen kukkii. — Kielon jäähyväiset — tämä kauniin kaihoisan valssin melodia alkaa aatokseni katkosta, kaukaisten aikojen takaa muistoja kerä. Tulee mieleen nuoruuden kukkivat kanerva-kankaat, polut yli kosteitten niittyjen. Istun kivellet, tulee kuvia lapsuuteni tovereista, elämänsä kukkeinta nuoruuttaan viettävistä pojista, tytöistä... — Säpsähdän — muistan nykyisyyden, elämä on kulkenut ohitsemme jo suurelta osalta heistä... Tulee kuvia kirkkomaan kivistä, joiden kullatut kirjaimet kertovat vain ohi kiitävän elämän tarun.

Mutta, nyt tuoksuu tuomi ja kielojen kellot heilahtaa aamussa lempeässä, tahdon elää muistojen tarun! — Olin juuri päässyt sota-väestä siviiliin. Kevyeltä tuntui elämä! Ken on sen kokenut, hän tuntee sen ilman kuvamattakin: Vapaalta tuntui vaatteittenkin päällä olo.

Silloinkin oli kevät, toukokuu ja ilta perjantain. Ennenkuin ehdin asemalta lähteä, tuli luokseni nuorisoseuran esimies, Manu. Iloiden siinä kättä lyötiin ja tervetuloa kotikylään toivottaen.

Jos olisimme saaneet asua siellä Sakkolassa, niin olisimmeko tulleet näitäkään asioita ajatelleeksi näin kymmenien vuosien takaa? Nyt meillä ei ole muuta kuin muistamisen oikeus sinne rakastettuun ja kaivattuun Karjalaan.

Eletään muistoissa, eihän sitä meiltä voi kukaan riistää pois.

Arvi Nuora

Tulitpa hyvään aikaan. — Niin touonaika tässä on käsillä. Viis minä kylvöistä, ne kyllä ehtii, mutta nyt on kysymys ns-iltamista ensi sunnuntaina. — Ne menee lörinäksi jollet tule mukaan. — Olenko minä niin tärkeä mies? Olet! — Katsos, meillä oli aivan valmiiksi saatu näytelmä, kun ensirakastajan ja primadonnan kesken tuli jostain minulle tunte-mattomasta syystä riita, että kiel-täytyivät näyttelemästä yhdessä ja siksi on toinen näyttelijä saatava tilalle. Se tytön osa on pitempi, vaikeampi, siihen on mahdoton saada ketään. Sinä otat sen pojan osan! Tämäpä nyt vielä, kun luulin päässeeni kaikista komenuksista. — Älä nyt käy estelemään, tämä on kaverin pyyntö ja koko johtokunta odottaa sitä! Ja vielä: "vastapelurisi" on nätti tyttö, et ole ennen nähnyt. Sunnuntaina näet! Näytelmän nimikin on satuttava: — Kas, sinäkö se oletkin! Eikö sovita? No, lähetä kirja.

Iltaman muu ohjelma oli ohi. Näytelmän odotus esiripun molemmin puolin jännitti. Kertailin sanottavaani hermostuneena. Kuis-kaaja rauhoitteli: — Kyllä minä autan jos pysähtyy...

Ensi repliikit olivat kaikuneet tottuneesti, hyvin harjoiteltu, juoni juoksi kohti onnellista loppua. — Tuli minun aikani astua näyttämölle, yllättäen, osa edellytti. Se kauan kaivattu, odotettu, oli maailman rantoja kierrettyään saapunut. — Sinäkö se oletkin, kuului hämmästynt iloinen tervehdys ja kaunis tyttö oli kaulassani! — Häkellyin, sotkin sanottavani. — Yleisö ei tuota kai huomionut, se eli mukana tytön liekehtivissä tunteissa, riemastuttava ilo purkautui, ikävä kaipuu oli täyttynyt.

— Hän ei elänytkaan rooliaan, vaan joku muisto vei hänet muualle... Minä näytelmän kaivattu sain ottaa vastaan Hänen tunteitensa vuosien ikävän...

Esirippu sulkeutui, aplodit täytivät salin. Se oli ohi! — Hän tuli luokseni, vielä säteilevin silmin, otti kädestä ja sanoin: — Kiitos! Mistä hän kiitti...?

Tanssi oli alkanut, viulut soittivat ensivalssia: Kielon jäähyväiset. Hän teki jo pois lähtöä. Siinä ravintolan pöydällä oli nippu kieloja vaasissa. Tytöt olivat jostain Ojaniemen kankailta niitä poimineet. Otin ne ja ojensin Hänelle. Sanoin: — Kiitokseksi tästä illasta, ota nämä kukat toukokuun! Hän puristi kättäni ja helmeilevänä soi nauru vaaleassa toukokuun yössä.

Viki

OLET AVAINASEMASSA

OSTA SUOMALAISTA

-se on kaikki kotiinpäin

Antti Söyrinki

SEKATAVARALIIKE

NARVA OJOINEN

PUH. 77 071

KONEKAUTEEN

Jatkosodan jälkeinen siirtoväen rakennusvaihe oli jo sivuutettu parissa kolmessa vuodessa. Lannoitteen saanti parani ja näin myös rehumäärä lisääntyi. Ilmestyivät alkeelliset maitolavat tienvarteen. Lähetettiin pieniä maitomääriä meijeriin. Yhden hevosen kiskottava äes oli museotavaraa, kun useimmassa talossa jo oli parihevosekset aisoissa. Näin ostetut seperaattorit jäivät työttömäksi.

Nyt alettiin siirtyä konekauteen. Hankittavaksi valittiin, kun asiaa oli tovi aprikoitu, sekä maitokärriä että sähköpaimen. Vaikka kumpankaan ei oltu opeteltu käyttämisen "ajokorttia".

Maitokärriä teetettiin "teräspuutkesta" pinnapyörin, jopa lautapohjakin oli "kyllästetty" lahonestoaineella. Pyöreä, tomeralta näyttävä sähköpaimen alkoi louskuttaa voimansa ja arvonsa tunnossa.

Karja laitettiin sähköaidan sisälle, pienet posliinieristäjät naulatuna aitatolppiin joissa kiersi tavallinen jäykähkö puhelinlanka, kun parempaa ei ollut saatavana.

Emäntä asettui iltalypsulle lähtiessään maitokärrin kahvoin ja oli melkoisesti touhussa. Tietysti tyttäret, monen ikäiset, tulivat mukaan ja "ukkokin" pyrki kurkistelemaan kauempana, kuin sivusilmällä. Aluksi kaikki näytti käyvänkin kuin talon saippualla pesu.

Lehmät oli totutettu lypsyt ajaksi kytkettäväksi puuhun tai aitaan. Nyt emäntä hoksasi oivan ajatuksen: Maitokärrissä on oleva hyvä "ankkuri" lehmälle. Hän kytki lehmän maitokärryn sivuun ja alkoi pestä lehmän utareita. Silloin lehmä perääntyi, pelästui kun kärrit lähti perästä. Alkoi ennen näkemätön mölinä ja kolina. Emäntä selällään pellolla. Maitoastiat ja siivilät lenteli. Lehmä ja maitokärri menivät nopealla vauhdilla päin sähköaitaa. Aitalanka sotkeutui samaan sekamelskaan ja kaikkea ihmetelleet lapset joutuivat ennen näkemättömään kokeemukseen ja pelästyksissään huusivat minkä jaksoivat. Kärry ja kärrinpyörää lenteli vuoroin ilmassa, vuoroin sotkettiin lehmän jalkoihin.

Päästyään ensi säikähdyksensä emäntä kiljaisi: — Pitäkää suuremmat tytöt huolta lapset.

Mie otan lehmän irti vaik henkänis! Kuoleman kalpeena emäntä päästi lehmän irti ja käsissä tuntui kuin kuolema olisi jo kouristellut!

Kun pahin mylläkkä oli rauhoittunut tuli "ukkokin" paikalle ja oli aika harmissaan uusien kärrien kunnosta. Emäntä kehui: — Päästimpäs lehmän pois vaik ois henk määnt! Isäntä murahti: —

Eihä siin olt enniä virtoakoa ko mie katkasi virran pois. Tehtyä ei saa tekemättömäksi, mut älä ikänäis poa enniä lehmeä kii liikkuvoa vehkiehe! Emäntä kytki lehmän puuhun ja isäntä kantaa retuutti kärrin romua kotiin.

Metelin kuultuaan lähti naapurin emäntä juoksujalkaa apuun. Oma emäntä päivitteli, kui höperö olin kun laitoin lehmän maitokärrtiin kiinni. Täs ol aika mölinä, niiko kuulit.

— Älä huoli mittiä. Miul käi eile samal viisi... Mie panin lehmän kii uutie just ostettuu sahroa, meil sanotti jot kokkaatroia, ja se peijakas män sahronnie päivinnie syyviä mutakuoppoa. Mut mie sanoin: — Jot mänkyy, ei se kauva miä. Kel on luita liävas, sil on liävä takanki.

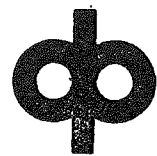
Miehet nostiit pois lehmän sekä sahran, eikä se siin rikkahunt.

— Mun miu kärrinpyöristäin tulki vempelitä... Inhottoa oikei!

Seuraava vaihe konekauteen siirryttäessä oli pikku-Valmetti jopa Zetor-traktori ja sähkö alkoi lypsää lehmät. Nyt ollaan jo atomivoimassa ja imutarkkiaikakaudessa.

Viljo Purontaa

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän-Viialan Osuuspankki

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvittaessanne luottoa tarpeisiinne.

Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Ohjelma illanviettoa varten

Tämän ohjelman on Petäjärven emäntäkoululle illanviettoa varten antanut opettaja Matti Valkonen Sakkolasta 25.4.1929. (Alkuperäinen paperi on jäänyt mainitun koulun arkistoon.)

Kauan on aikaa siitä, kun maamme joutui Venäjän vallan alaiseksi. Maamme sai pian huomata joutuneensa raskaan taakan alle ja tämä taakka painoi niin kauan, että vasta vapauden aamun koitto kirvoitti sen.

Tämä Venäjään kuuluvaisuus tulee selvemmin näkyviin Karjalan kannaksella ja erityisesti sen lahjoitetuilla maa-alueilla. Lahjoitusmaat saivat alkunsa siitä, kun Pietari suuri isonvihan aikana palautti suosikkejaan lahjoittamalla Suomesta suuria alueita — Karjalasta jopa kokonaisia pitäjää. Niinpä kuului esimerkiksi koko Kivennavan pitäjä venäläiselle ruhtinas Nerenoffille, jolta Suomen valtio pitäjän osti antaakseen sen takaisin talonpojille eli lampuoteille, joiksi talonpoikia silloin nimitettiin.

Muutamia mainituista lahjoituksista peruutettiin. Kuitenkin oli vuonna 1721 Suomessa kaikkiaan 736 venäläiselle luovutettua lahjoitustilaa. Huomattavista lahjoitusmaista mainittakoon seuraavat: Tzernyzeville 432 tilaa Muolaassa ja Valkjärvellä; 1713 Muzkin-Puskinillä 91 tilaa Sakkolassa ja Metsäpirtissä; vuonna 1741 oli Trupetskoilla 39 tilaa Pyhäjärvellä; 1741 Culalovilla 225 tilaa Kivennavalla.

Vuosina 1860—1866 Suomen valtio lunasti muutamia lahjoitusmaita. Vuoteen 1890 mennessä oli maitten osto suoritettu loppuun. Suurimmat lahjoitusmaat olivat olleet Salmissa, Suojärvellä, Korpiselällä, Kivennavalla, Muolaassa

ja Sakkolassa. Lahjoitusmaiden luovuttaminen takaisin talonpojille kävi hitaasti. Viimeiset perintökirjat annettiin 1922 Suojärvellä ja Korpiselällä, mutta Petäjärven Hovinkylässä vasta vuonna 1924. Talonpoikien oli saamistaan maista suoritettava sovittu kauppahinta valtiolle 39:n vuoden kuluessa. Koska muukalaiset isännöivät Suomea, saivat talonpojat, alustalaiset, kunnioittaa näitä herroina. He joutuivat suorittamaan isännilleen, hovien omistajille, ns. ropotia. Näytti siltä, että talonpoika kuului isännälleen maineen, metsineen, sieluineen, ruumiineen ja jopa maineineen sanalla sanoen nämä hovien isännät ottivat alustalaisistaan irti kaiken, minkä vain saivat. Ompa meillä kuvaava esimerkki tämänkin hovin haltijoista, miten he ovat kohdelleet alustalaisia kaikenlaisella ilkeällä suhteella ja raskaalla ropottityöllä.

Petäjärven hovin hoitaja oli pyytänyt viranomaisilta apua saadakseen uppiniskaiset talonpojat tottelemaan. Talonpojat kun eivät tyytyneet häätökäskyihin. Niinpä lähti nimismies Strömberg siltavoudin, venäläisen aliluutnantin ja kahden kasakan kanssa liikkeelle. He eksyivät tieltään ja tulivat Saarioisten kylään. Siellä oli talonpoika Antti Repo ollut koko päivän poikineen piilossa ja iltasella uskaltanut takaisin töihin kaalimaalleen. Virkavalta hänet siinä yllätti ja kyselemättä sen kummempia rupeksi nimismies syyttää pieksämään Antti Repoa piiskallaan. Repo koetti seipäällä suojella itseään, mutta silloin kasakat pistivät hänet kuoliaaksi ja haavoittivat pakoon juoksevia poikia. Asian saamasta yllättävästä käänteestä pelästyneenä nimismiehen seurue riensi kiireesti pois ja il-

moitti maaherralle, että heidän kimppuunsa oli muka äärettömät joukot talonpoikia hyökännyt, ja että itsepuolustukseksi hän oli murhauttanut yhden talonpojista. Taposta tuli oikeusjuttu ja sen selvittelyyn sekaantuivat mm. silloinen Prokuraattori ja Viipurin läänin maaherra. Oikeudessa todistettiin, että talonpoika Antti Repo oli murhattu aivan aiheettomasti.

Ajatelkaamme nyt Antti Revon kotia. Isä on nurmen alla. Vaimo itkee puolipimeän pirtin takkavalkean ääressä menettämänsä puolisoa. Hänen aatoksiinsa varmasti ilmestyvät isän kalvenneet kasvot ja kasakkojen pistinten veriset jäljet. Mitä tunsit tuo vaimo? Vielä kohoaat kyynel silmään näin pitkänkin ajan jälkeen, kun tuota mustaa päivää muistelee. Entä missä olivat Revon pojat Jaakko ja Paavo? Sairastivatko he vuoteillaan pirtissä vielä haavojaan, vai vietävätkö he pakolaisina aikaansa metsässä jonkun kuusen alla? Ken sen tietää? Iloa ei voinut löytää naapurienkaan pirteistä, eikä muualtakaan Metsäpirtissä. Kukaan ei voinut olla varma siitä, etteikö häntä jo tänä iltana odottanut Antti Revon kohtalo. Vielä nytkin on tässä koulua vastapäätä tuo Kasakkamäki muistona siitä, miten donilaiset olivat kerran täällä valmiina herransa käskyä noudattamaan.

Hallitus arveli suurten kartanoiden eli hovien edistävän maanviljelyä ja antoi siksi mielellään luvan niiden perustamiselle. Mutta tavallisesti isännät olivat kovia ja kiristivät alaisiltaan minkä vain voivat. Pyhäjärven Taubila sai erityisen surkean maineen. Siellä oli isäntänä Frederix, joka oli sukua tämänkin hovin entiselle isännälle parooni Frederixille. Taubilan ho-

vissa vahvistettiin virallisesti ylen raskaat verot. Valkjärven lahjoitustilan isännäksi oli tullut pahamaineinen kauppias Blandrov, joka säälimättä etsi omaa etuansa. Viimein hiljaiset talonpojat nousivat vastarintaan. Tämä johti tietenkin siihen, että seudulle hankittiin sotaväkeä järjestystä ylläpitämään. Blandrov oli kohtuuton vaatimuksissaan. Kun talonpojat eivät suostuneet v. 1837 korotettuja maksuja suorittamaan, häädettiin heidät asunnoistaan. Häädetyt väistyivät metsään palatakseen leikkuuajana korjaamaan viljan. Silloin syntyi uusia rettelöitä. Kruunuvouti, nimismies ja kasakat olivat kyllä varuillaan, mutta kansan rohkeus kasvoi samassa määrin. Pahimmat ottelut tapahtuivat elokuun 19:ntenä päivänä Puikkolassa ja Tarpilassa. Kasakoiden hyökätessä pelloille vimmastunut leikkuuväki puolustautui seipäillä ja sirpeillä. Varsinkin naisten sanotaan olleen kiivaita. Yhteenotossa loukkaantui kasakaluutnantti niin, että pyörtyi ja toiset kasakat olivat hengenvaarassa. Kruunuvouti joukkoiheen perääntyi, mutta syyllisiksi epäilty otettiin jälkeenpäin yksitellen vangiksi. Vastarinnan alkuunpanijoiksi katsottiin kunnialliset talonpojat Paavo Harsia ja Antti Holttinen. Pitkä oikeudenkäynti heitä vastaan alkoi. Sen päätyttyä mainitut talonpojat tuomittiin Siperiaan. Koska tappelussa oli ollut 11 naista ja 18 miestä, annettiin heille kaikille raipparangaistus. Harsia kuoli Viaporin vankilassa, ja kun Holttinen palasi Siperiasta, hän pian kuoli siellä saamiinsa vaivoihin.

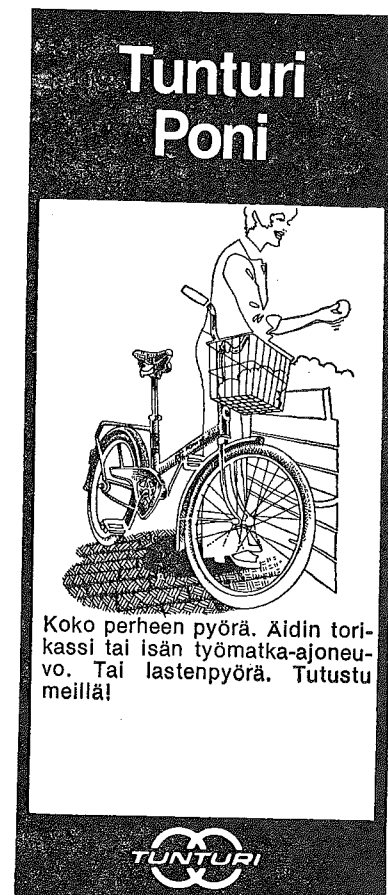
Olipa tuo lahjoitusmaitten kysymys jo kehittynyt niin pitkälle, että valtionsihtööri Rehbinden uusien selkkausten estämiseksi, antoi v. 1824 keisari Aleksanteri I:lle sellaisen ehdotuksen, että Käkisalmen kolme kihlakuntaa yhdis-

tettäisiin Venäjään. Näiden lisäksi yhdistettäisiin myös Kivennavan, Muolaan ja Valkjärven pitäjät eli ne alueet Viipurin läänissä, joista lahjoitusmaita löytyi runsaimmin. Keisari Aleksanteri I kielsi jyrkästi tämänsuuntaiset ehdotukset.

Näinä aikoina kirjoitti eräs kansan kärsimyksiin raivostunut viskaali Yrvell (v. 1848): "Tässä maassa ei ole yhtään mitään kunniata tai Jumalaa olemassa. Kaikesta rehellisyydestä on tehty loppu". Kirjailija Mikko Uotinen kirjoittaa muun muassa seuraavaa: "Tahdon sulkeutua yksinäisyyteen ja antaa muistojen kanteleen hiljalleen soitella sydämeeni. Ainahan tosin suru on esi-isiemme ja -äitiemme tummissa savupirteissä vieraana ollut, ainahan se on sydäntä puristellut, silmiä kostutellut ja runneltuista rinnoista huokauksiaan Korkeimman puoleen kohotellut. Mutta tuskin koskaan se on ollut niin hiilen mustaa, niin savun kitkerää kuin se vuonna 1837 oli koko lahjoitusmaa-alueella, mutta enen kaikkea Valkjärvellä ja Metsäpirtissä."

Mitä olikaan vuosi 1837 Valkjärvellä. Se oli katkerimpien kyyneleitten vuosi, mitä tuo pitäjä on koskaan elänyt. Silloin tahdottiin asetuksin ja pistimin riistää talonpojan maat ja haudata hänen vapautensa. Noihin aikoihin (v. 1827) astui voimaan tuo surullisen kuuluisa asetus. Karjalainen talonpoika on aina kunnialla kantanut jalon otsansa. Niin tapahtui nytkin. Sankarillista, vertaansa hakevaa oli Valkjärveläistenkin taistelu. Heidän kotinsa hävitettiin. Metsien komerot he saivat asunnoikseen valita. Mutta ajatusta 'maa on minun' ei horjutakaan maallinen väkivalta, ei idän ryövärisieluisen sortajan terävinkään pistin voinut sitä kuolettaa. Tuntuu kuin se voima, joka heissä ilmeni, olisi ollut yläpuolella inhimillisen voiman.

Köyhät sielumme eivät voi kuvitella sitä surua, joka silloin myrkyllisen käärmeen tavoin puri kannakselaisen sydäntä. Heidän surulliset silmänsä sieluumme katsoen sanovat: mekin olemme osamme Kannaksen surujen virtaan vuodattaneet, jotta tämä maa olisi aina teidän, ja jotta teidän työnne lyhdettä ei kukaan teiltä ryöstäisi. Me kyllä sorruimme, mutta sortumatta jäi se, jonka puolesta me sorruimme. Korkeuden kartanoihin menköön kiitos ja tervehdys niille Holttisille, Harsioille, Innoille, Kyllästiöille ynnä muille, joita ilman eivät karjalaisen maineen kilvet olisi niin kirkkaat. Voi Herra Jumala kansojen kaitsija näitä Karjalan kansan kärsimyksiä. Luulisi niiden saavan elottomat

Tunturi Poni

Koko perheen pyörä. Äidin torikassi tai isän työmatka-ajoneuvo. Tai lastenpyörä. Tutustu meillä!

LEMPÄÄLÄN PYÖRÄ

Om. M. TOIVA - Puh. 74 286

vuoretkin tätä kansaa rakastamaan.

Lahjoituksissa, joista on ollut puhe, kuuluivat maat asukkaineen omistajilleen niin, että nämä voitiin antaa perinnöksi jälkeläisille. Perintöoikeus koski niin silloin asuneita kuin karanneitakin ikuisiksi ajoiksi. Karanneiden talonpoikien sijaan tuotti ruhtinas Trubetskoi venäläisiä maaorjia asumaan Kyyrölään, Kangaspeltoon, Suvenojaan ja Raivolaa. Näin syntyi uusi Krasnoje Selo suomalaisten keskelle. Näiltä ajoilta perintönä on vieläkin venäläiset kylät ja Lintulan venäläinen nunnaluostari, joka herättää huomiota niiltä ajoilta.

Eräs Kannasta rasittava seikka oli tuo laajalle ulottuva huvilasutus Suomenlahden rannikolla, Terijoella, Ollilassa ja Uudellakirkolla sekä ylipäänsä pitkin rannikkoa, joissa kesäisin asui huviloissaan n. 100.000 venäläistä. He tuovat muassaan paitsi Venäjän ruplia myös venäläisiä tapoja Kannakselle. Tapoja, joista olemme saaneet osaksemme yleistä halveksumista muualta Suomesta. Mutta kaikesta huolimatta me olemme suomalaisia. Vaikka Kannaksen mies ja nainen on saanutkin seistä kahden tulen välissä, on se säilyttänyt sittenkin suomalaisen luonteen sitkeyden ja uskollisesti puolustanut suomalaisuutta, uskontoaan sekä isänmaataan. Asioiden ollessa näin sekavia on Kannaksen kehitys vielä hyvin alkeellista, kun muu Suomi on saanut rauhassa kehittyä jo useampia miespolvia. Meillä sen sijaan on vapaus ollut vasta puolen vuosisataa. Vaikka olemmekin kaikessa paljon jäljessä muun Suomen kehityksestä, ei meitä kuitenkaan pidä niin ankaraasti arvostella. Onhan meilläkin kauniita tulevaisuudensuunnitelmia kaikkeen hyvään ja kunnioitettavaan.

Kouluja on kannakselaisia var-

ten perustettu vasta viime vuosikymmenen aikana, oppi- ja ammattikouluja. Muualla Suomessa on niitä ollut lukemattomia kaikille aloille. Vähävaraisina kannakselaisilla ei kuitenkaan ole ollut tilaisuutta lähteä kauemmaksi oppia hakemaan. Mutta nyt kevään pursuavilla voimilla rientää Kannaksen kansa tiedonjanoaan sammuttamaan. Innolla kukin omalta osaltaan kerää lyhteitä yhteiseen kekoon kaikessa, mikä kohottaa kotien taloudellista ja henkistä hyvinvointia.

Valtavaa innostusta, nousua ja eteenpäin pyrkimystä huomataan kaikilla aloilla. Vaimo miehensä

rinnalla, sisar veljensä rinnalla kilpaillen pyrkivät kannakselaiset tiedonmääränsä laajentamaan. Siksipä onkin koulut tulvillaan oppilaista. Missä osassa Suomea on marttatyö innokkaampaa, rakkaampaa ja huomattumpaa ja missä muualla se on siunauksellisempaa työtä tehnyt kuin Kannaksen kodeissa?

Näin ollen kannakselainen seisoo varmana ja uskollisena vartio paikallaan, vaikka onkin jäänyt paljoa vaille kuten laulussa lauletaan, nähden kauniin kevään sarastuksen, uuden aamunkoiton Kannaksen kehityksessä muun Suomen tasolle.

LAATUTAVARAA

edullisesti!

**on aika valita
uudet pussilakanat**

**- meiltä saat ne
huokealla**

PUSSILAKANA 100 % puuvillaa 140 x 210 cm	25.-
ITSESILIÄVÄ PUSSILAKANA kutistettuna 140 x 200 cm	33.-

Tuotanto

HÄMEENKATU 26 — TAMPERE

Manun tarinaa

Usot sie ko mie hoastan, sano Manu. Mie sanoin, jot koha nyt hoastat. Myö istuttii rantalaituril, ko Manu ol meil kyläs.

Mie käi enne nii monta kertoa Vennäil, sano Manu. Kerraki käyttii Halttuse Peko kans pirtuu ostamas. Käveltii metsii myöte jalkasii. Mäntii Rauvust raja yli Niitjärve kohast. Sillie kierrettii tullii, ko mei asjamma ei oikei siitönt tullii. Myö oltii oamusil ajois Vennäil ja hommattii sielt säkilliset pirtuu. — Eihän se pirtu muute säkis kestönt, mut ko se ol pullolois. Myö lastattii pullot paperii kiärrittyn säkkilöihe, jottei kovast kolissiet, eikä rikkahunniet. Ja vietettii se päivä siel nii hyväst ko suiki osattii. — Ryypättii siin iltoa uotelles par "sorokoskoa" (pullo) maistiaiks ja lähettii kävelemmii rajioja koht, suuret pirtusäkit seläs, metsii myöte. Istuttii välillä ja levättii, uoteltii hämähä tulluo, ko lo jo syksypuol kessiä. Viimisel jouvuttii rajal semmose järvelahe kohal. Siel sattuki venäläine vahtotamies vastoa ja komens: — Stoi! Ja säkit moaha, ojens kivaripistime meihe päi!

Mie sanoin Pekol: Jot nyt taisiit eyviät männä! — Pekko sano: Jot älä hättäle. Ehä myö enskertaalaisii olla! Oha tiäl käyty monest muuloki. Pan tupaka hampaihie, tarjos miul ja vahtotamiehel kans.

Vahtotamies pan kivariise hallopinnuo vast ja käi sytyttämii tupakkoa. Sillo Pekko mojahutti ja se ol ko eile kuolt! Myös heitettii säkit selkiä ja tultii Suomenpuolel... Ei hänest koirakoa perästä haukkunt.

Myökö tultii Vehmaisii kylä taitse Kaloja kankaal, nii hovist kuulu jo kukonlaulu. Siel nousiit jo ihmist yllä. Pekko sano: — Jot

nyt männä Summosii kautta ja Voarimylly portaist yli Piustin. Ja niihä myö tehtiiki. Voari Anni katso viel ikkunast, mut eihä hiä meitä tuntent. Juosuukankoon hongikko polkuu ku kulettii niest näky liikettä. — Seisahuttii katsomoa, ni "Rakuna" siel painattel paljai jaloi onkvapa olal tie poikki Paplahe taaks onkimoa. Hiä sielt Virolais Joako kalaturoloi luont sai hyväst ahvenii.

Myö toas jatkettii matkoa polkuu myöte ja tultii Joako Anti pello ja ruispello polkuu myöte Anti talo luo. Kati jo siel kolistel lypsyämpärii ja Antti ilmesty nurkal aamuasjollie. Myö kyyristäitii rukkie sekkoa. Siit myö kierrettii talo sielt järverintie kautta. Viättii tupakat siel rintiel ja levättii. Siel näkkyit souvella jo kalamiehetki järvel Pimijänurka-poukamas, Mustsurmalahe vieres. Ne olliit Ämmälä Antti ja Nuora Pietar, heil olliit kalaturot ja vitsamerrat siin lahukas ja koateliit ruuhe pohjal nii komijoa särkii ko hopijoa.

Kannaksen Väri Oy

Toinen Sakkolassa toiminut väri-alan tehdas aloitti toimintansa v. 1937 Petäjärvellä. Yhtiön toimitusjohtaja oli Aleksanteri Väänänen johtokuntaan kuuluivat Iivari Kuparinen, Vilho Laamanen ja Vilho Sipiläinen. He omistivat yhdessä osakeyhtiön osakkeet. Yhtiön alkupääoma oli 40 000 mk, jolla summalla lähdettiin toiveikkaasti toimintaan. Tarkoitukseen sopivan värimaan vuokrauksesta saatiin sopimus 3 vuodeksi Tuomas Ikävalon maalta Sakkolan ja Raudun kuntien rajalla. Kohta toiminnan

Siin oamu aurinko paisties ei hyötietäniet meis mittii.

Myökö soatii tupakat viättyy, ni myö toas lähettii. Kierrettii Antiranna taitse ja metsäreunoa myöte Hovimoantie poikki, Pekkola pello perätse Punamullatietä. Hiekkaranna moantie poikki ja sielt metsätietä Tissinotkuo kohti. Ku tultii Rajaharju moantie laittoa ni siin vähä kuunneltii jot onks tiel liikettä ja luikahettii tie yl Tissinotkuo. Siin myö käveltii Tissinotku reunoa pitki Peltose-suntii ja siithä oltiiki kohta koton.

Oltiinha myö vähä väsyksis, mut ku syötii ja juotii ja par sorokoskoa tuas kallistettii, ni kaik ol tuas asjat hyväst. — Se ol piäsja jot soatii pirrut Ryhmiä. — Kohta ol paljo ottaji, mitkä veivät tinkimättä.

Tietä ol voa yks reisu monist. Toise kerra mie hoastan lissii. Manu kysy: — Usotsie? Ja katso napitti silmiä lipa alatse. Ja useinha mie ja lähettii miäel kohvijuontii.

Tämä kertomus on n. 60 vuoden takaa, muistin varaisesti kerrottuna.

A K-ka

alettua jatkettiin vuokra-aikaa lisää 10 vuotta.

Väriin polttouuni rakennettiin Väärämäen maastoon Kulppasuon laitamalle. Uunissa kokeiltiin monenlaista "ainetta" ja lopuksi alkoi 20 metriä pitkä uuni kestää kun se rakennettiin tulenkestävistä tiilistä. Täällä poltettiin punamulta. Keltamulta pestiin läheisen Lännäjärven rannassa jonne vuokratontille oli rakennettu myös varastorakennus. Väriaine jauhettiin Iivari Kuparisen piharakennuksessa tavallisella kotitarvemyyl-

Muistitietoa Sakkolasta vuosilta 1917 - 18.

Syyskesällä -17 kantautui tietoja levottomuuksista, tämä johti siihen, että Sakkolaan perustettiin ns. vapaapalokunta. Tämä vpk järjesti jo syksyllä varovaisuus-tyistä yonajaksi partioinnin eräisiin kyliin, joissa epäiltiin mahdollisia levottomuuksia.

Marraskuussa v. 1917 tapahtuneen "Kaljusen rangaistusretki-

lyllä. Tänne väriaines kuljetettiin autokuljetuksella.

Yhtiölle vuokrattiin Petäjäjärven asemalta varastorakennus joka jäi valmista maalijauhetta täyteen talvisodan syttyessä. Kun oli selvitty suurista alkuun tulleist vaikeuksista näytti yhtiön toiminta lähtevän vauhdilla eteenpäin. Värien tukkukauppa kävi kokonaan SOK:laisen osuuskaupparverkon kautta yli maan. Yhtiön mainosmiehenä toimi, porsaskauppan ohessa, pääasiassa Vilho Sipiläinen.

Yhtiön väritehtaan piirustukset olivat jo valmiina ja tarvittavat varatkin luvassa Kansallispankista kun sota syttyi ja yhtiön toiminta päättyi tuottamatta tappiota tai voittoa! Tämänkin yhtiön tarvitsemaa raaka-ainetta oli hyvin runsaasti saatavissa melko rajatulta alueelta, joten yhtiön laajakin toiminta olisi ollut täysin kannattavaa. Yhtiön tuotteet ja tuotemerkki oli jo tunnettu ympäri Suomen. Pakkauksessa oli punaisen mökin kuva.

Käytännön kokeilut ja kokemus olisi varmaan nostanut yhtiön toiminnan hyvinkin voimakkaaksi ja tuottoisaksi koko paikkakunnan onneksi.

V P

kunnan" aikana olivat Sakkolan miehet liikekannalla muutamana päivänä. Lienee ollut Suomen tasavallan ensimmäisiä "sotalaivoja", kun palokuntalaiset valtasivat "Suvanto"-nimisen laivan ja tekivät siihen tiilistä rintavarusteet.

Edellä mainittu retki antoi vauhtia suojelumiehistön lisäämiseksi ja aseiden hankintaan. Vapaehtoisen miehistön vahvuus kasvoi sikäli, että ns. Venäjänsaaren retkelle 21. 1. -18 lähti 83 vapaaehtoista miestä. Koko vapaus-sotaan osallistui sakkolalaisia vapaaehtoisia n. 200 rintamamiestä, lisäksi kutsunnan kautta määrätty ja naisia muonitustehtävissä.

Sakkolalaiset osallistuivat Raudun, Valkjärven ja Ahvolan taisteluihin. Raudun ja Valkjärven rintamat olivat Sakkolan rajapitäjissä, mutta koskaan ei varsinaiset taistelut ulottuneet Sakkolan pitäjän alueelle. Kiviniemen aseman seutu joutui kumminkin toimimaan huoltokeskuksena, josta huollettiin Raudun ja Valkjärven rintamat koko sodanaika.

Rintamamiesten muonituksesta huolehtivat suurelta osalta lähipitäjien maanviljelijät. Sakkolassa oli joka kylään, esikunnan määräämänä, nimetty muonituspäällikkö, joka määrättynä aikana kehoitti emäntiä paistamaan leipää ja piirakoita ja nämä kuljetettiin rintamajoukoille.

Myös rintamien hevospeljetukset hoidettiin paikallisoin voimin, ajomiehinä toimivat vanhemman ikäluokan miehet ja nuoret pojat, jotka eivät pystyneet varsinaisiin rintamatehtäviin. Hevosmiehet ja vanhemmat paikkakunnan miehet oli määrätty vuoronperään ajoon ja vartioon, "tisuriin", kuten ajan sanonta kuului. Näitä vartiopaik-

koja olivat huomattavat tienristeykset, sillat ja rautatie, etenkin Kiviniemestä pohjoiseen.

Yleensä sodissa tulee menetyksiä, näin tapahtui myös vapaus-sodassakin, sillä sakkolalaisia kaatui rintamalla 17 miestä, 2 murhattiin Viipurissa ja 1 Perkjärvelä, yhteensä menetys oli koko vapaus-sodassa 20 miestä. Haavoittuneista ei ole tarkkaa tietoa.

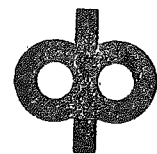
Tässä yhteydessä kannattaa mainita senaikaisten Sakkolan kunnansien kaukonäköisyys, millä varovaisuudella he varustautuivat ottamaan vastaan vuoden 1917—18 talvea, vaikka ei odotettukaan selalaista joksi tilanne sitten kehittyi. Venäjän rajan sulkeutuessa ei oltu leivästä omavaraista. Kun lisäksi ministeriö määräsi tuontiviljalle niin alhaisen rajahinnan ettei tukkuliikkeet sillä viljaa saaneet. Tästä oli seurauksena, että tukkuliikkeistä viljavarastot tyhjentyivät pian.

Sakkolassa toimitettiin jo syksyllä viljanluovutus, jolloin taloihin jätettiin vain omaa tarvetta vastaava viljamäärä. Tämän lisäksi kunta puolesta, viime hetkillä, lähetetyt viljan ostajat saivat ostettua Viipurista 2 vaunulastia täysjyvävehnäjauhoja, ehkä "mustanpörssin" hintaan, mutta ostivat kumminkin. Tämän lisäksi kunta ostatti teuraskarjaa ja lihat suolattiin kunnan varastoihin, josta sitten tarpeen mukaan jaettiin.

En muista kuulleen, että tehtiinkö muissa pitäjissä näin pitkälle meneviä varotoimia kuin Sakkolassa. Täällä kerättiin jopa jäkälää talven varalle syksyllä 1917.

Silti leipä oli pieninä paloina tarjottavana keuhällä 1917, vaikka sitä koko talvi höystettiin kaurajauhoilla ja perunalla, mutta niin onnellisesti päästiin, ettei jäkäläleipää tarvinnut kenenkään syödä, vaikka nälkääkin oli.

Jalmari Naskali

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

*joustavaa
pankkipalvelua*

SUVANNON
SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseu-
tulehti, ilmestyy 1974 8 ker-
taa vuodessa.

Tilaushinta 8 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm
vakinaisista ilmoituksista
alennus.

Toimituksen ja konttorin osoi-
te 37370 Narva. Puhelin
931 - 734 843.

Postisiirtotili 4307 63 - 1

Pankki Vesilahden Osuuspank-
ki 37370 Narva.

Vastaava toimittaja Viljo Pu-
rontaa.

Toimituskunta Viktor Ryyppö,
Helmi Uosukainen, Matti
Riikonen, Uuno Pulakka, Ee-
ro Koppanen ja Väinö Kekki.

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

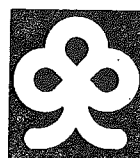
NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIIJA

Vesilahti
Puh. 739 541

Valkeakoski
Puh. 41 810

Vesilahden Säästöpankki

auttaa - neuvoa - palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 740 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.